

Populāciju ekoloģija. Bezmugurkaulnieki

Voldemārs Spuņģis

14.11.2011.

Plāns

K- un r-stratēģija bezmugurkaulniekiem

Atsevišķu taksonu populāciju dinamikas
piemēri

Kukaiņi un augi

Konkurence

Parazītisms

Bezmugurkaulnieku aizsardzība

K-stratēģi	r-stratēģi
<p>zema auglība, zema pēcnācēju mirstība, dzīves ilgums liels, populāciju blīvums pastāvīgs, specializēti barības izvēlē, lēna populācijas augšana, lielāki ķermeņa izmēri,</p> <p>vienveidīgos vai cikliskos vides apstākļos t.i. prognozējamā abiotiskajā vidē, biotiskā vide vāji prognozējama,</p> <p>vēla dzimumnobriešana, spēcīgi konkurenti, labi aizsardzības mehānismi, maz ienaidnieku; mirstība nav saistīta ar populācijas blīvumu monovoltīni, oligovoltīni</p>	<p>augsta auglība, augsta pēcnācēju mirstība, dzīves ilgums mazs, ātra populācijas augšana, ātri atrod barības objektu/saimnieku populāciju blīvums mainīgs, mazāki ķermeņa izmēri,</p> <p>mainīgos vai īslaicīgos vides apstākļos, biotiskā vide neprognozējama, abiotiskā – vāji prognozējama,</p> <p>agra dzimumnobriešana, vāji konkurenti, vāji aizsardzības mehānismi; daudz ienaidnieku; mirstība ir saistīta ar populācijas blīvumu polivoltīni</p>
<p>Piemēram, sliekas, zemesvēzis, daudzi tauriņi, skejvaboles, saproksilofāgās vaboles, maijvabole</p>	<p>Piemēram, viēšūņi, nematodes laputis, ekskrementu apdzīvotāji, sēņu apdzīvotāji, līķu apdzīvotāji, jūras piekrastes sugas</p>

Bezmugur- kaulnieku klasifikācija pēc adaptācijas dzīves videi

?

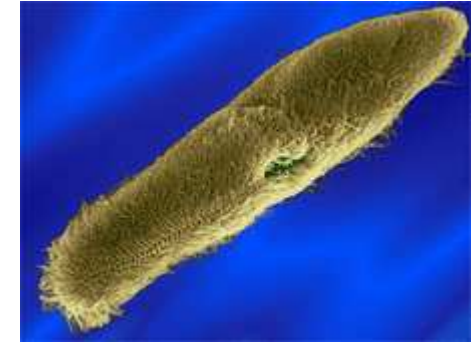
Lentenis

Blusas

Sienāži

Ērces

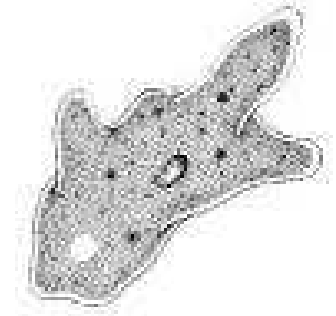
Protozoa = r-stratēgi

Populācijas labilas, jo:

- barībai un ūdenim krasi limitējoša ietekme;
- aiz bada un sausuma veido cistas;
- spēcīga starpsugu konkurence (to minimizē, barojoties ar noteikta izmēra daļiņām);
- izteikta plēsonu ietekme (“izēšanas efekts”);
- rezultātā - straujas sukcesijas (dienās).

Protozoa dabiskās populācijas

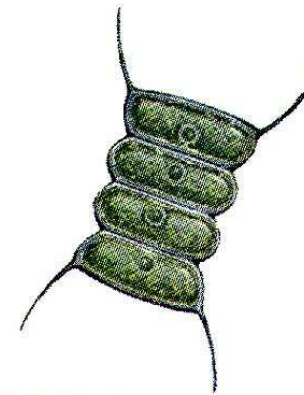
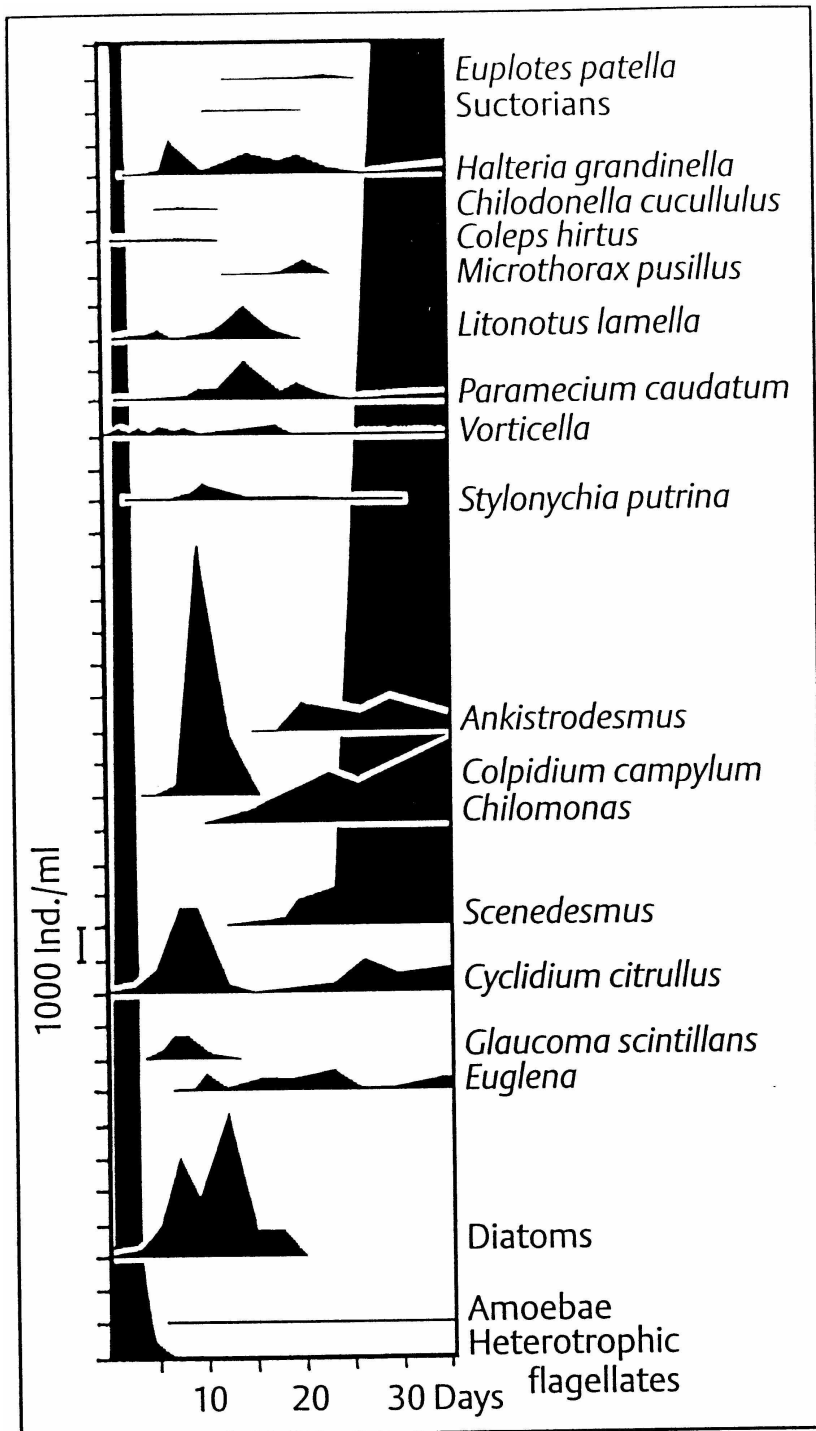
Vienšūņi var dzīvot vidē bez Metazoa:

- intersticiālā vide (augšnes kapilāri, sedimenti);
- anaeroba vide (sedimenti, aktīvās dūņas).

Dabisko populāciju blīvuma regulācija sarežģīta un maz pētīta, jo ir papildus faktori:

- Metazoa kā plēsēji;
- barības konkurence ar Rotatoria un Nematoda.

Protozoa (Protista) dabiskās populācijas

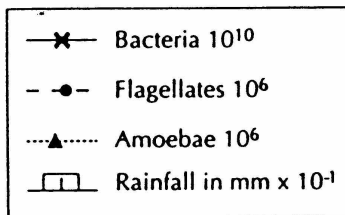
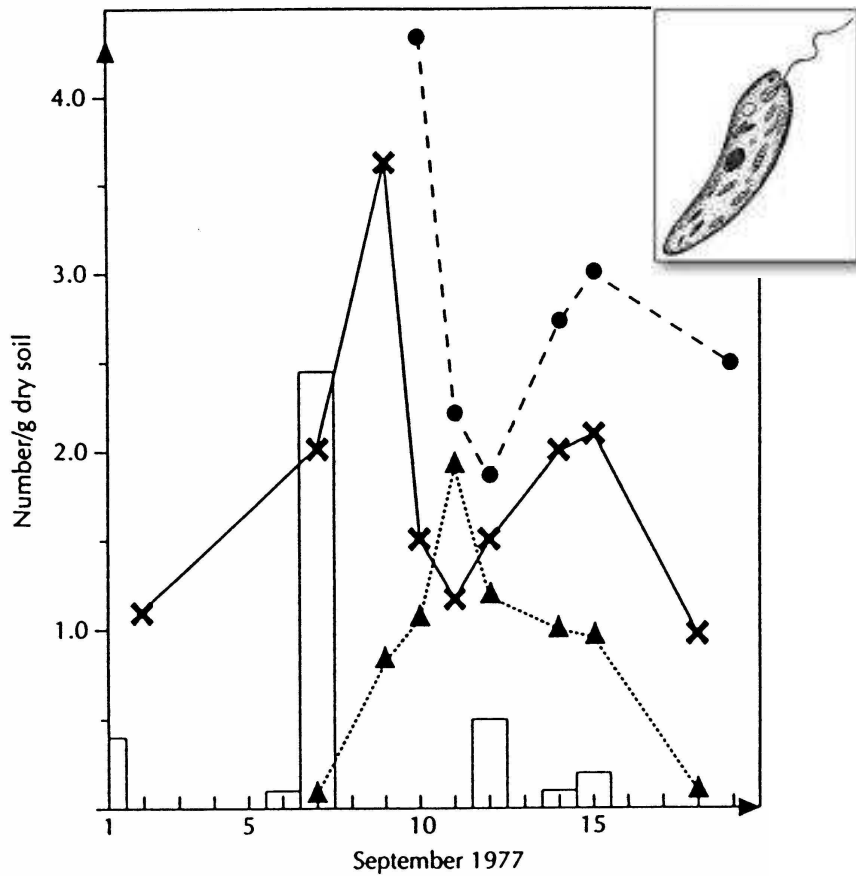
SCENEDESMUS

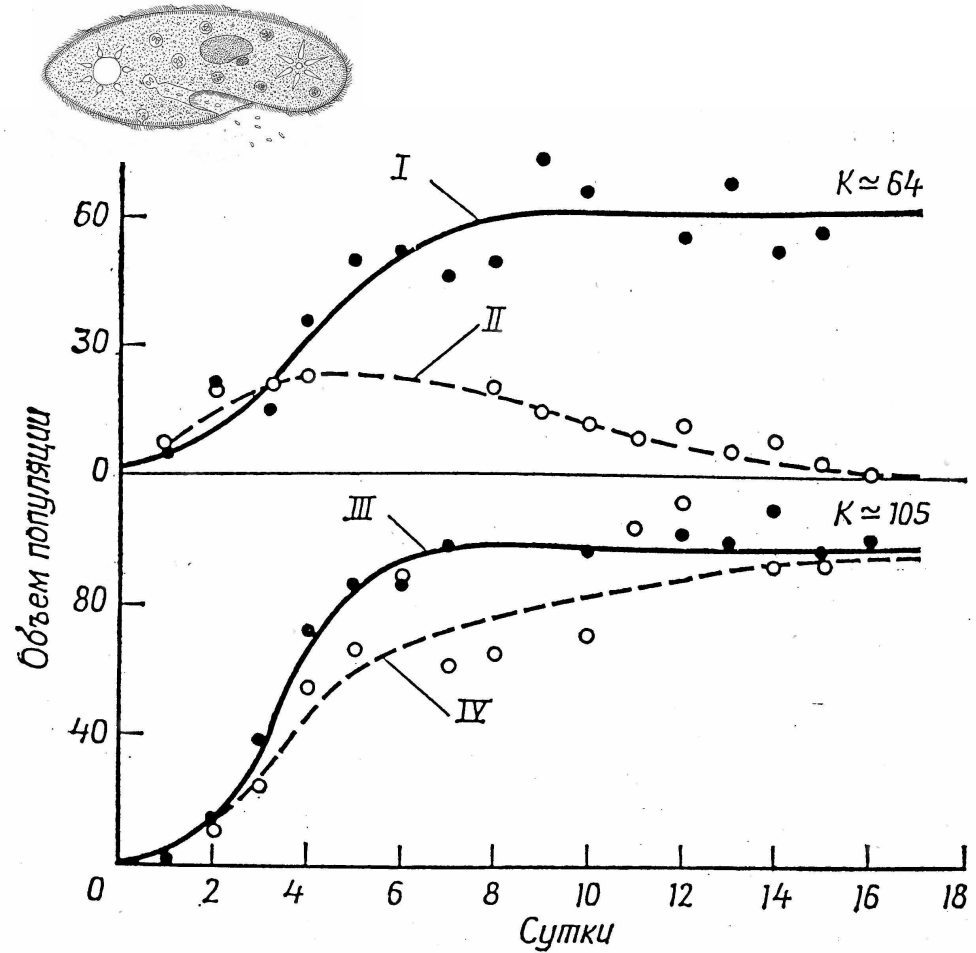
Vienšūņu sukcesijas
dabiskā paraugā.

Baktēriju barība celuloze.

Protozoa dabiskās populācijās/Konkurence

Baktēriju, viensūņu
dinamika pēc
lietus priekšu
mežā

Konkurence: I - *Paramecium caudatum*
tīrs, II - *P. caudatum* jaukts, III – *P.*
auratum tīrs, IV – *P. auratum* jaukts.

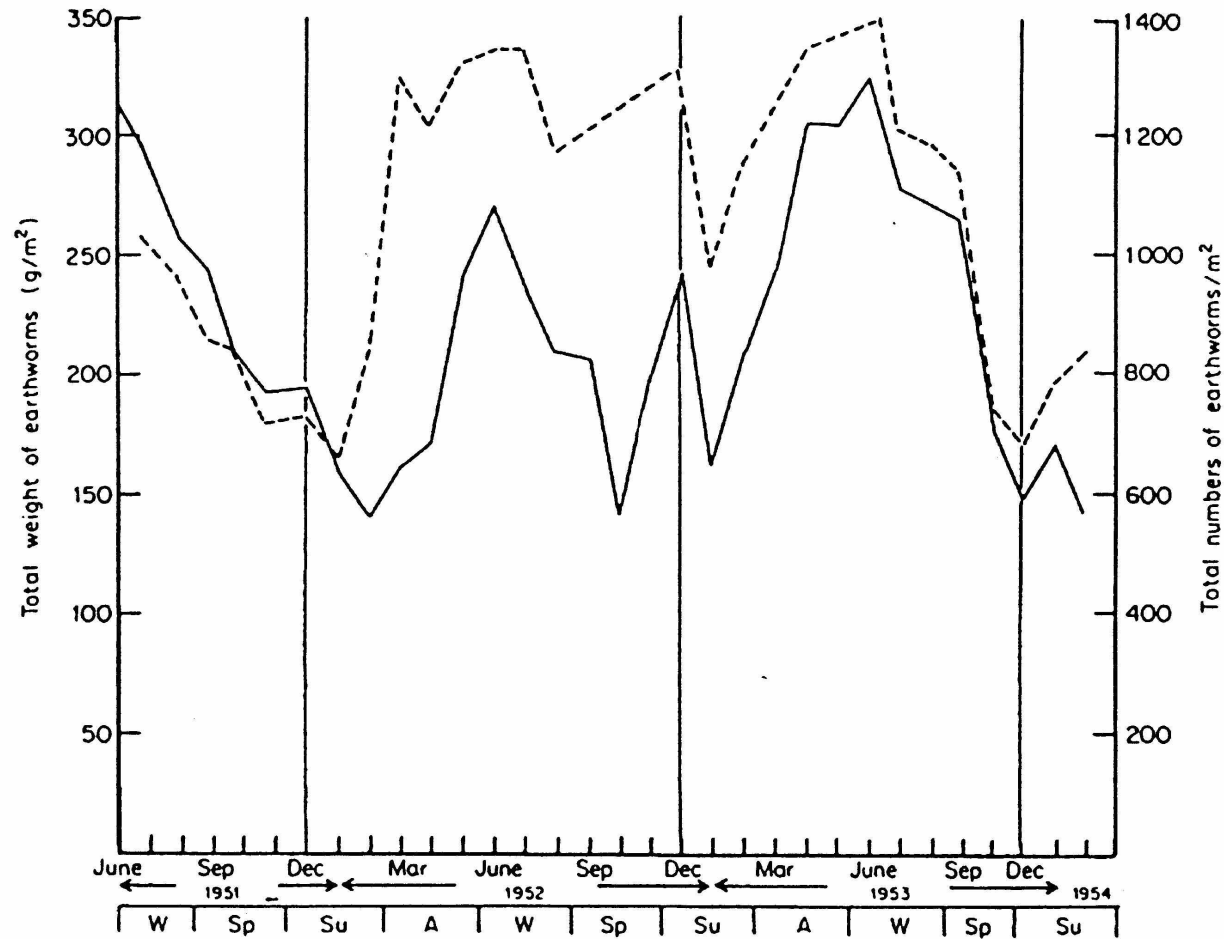

Temperatūras ietekme uz poikiloterma dzīvnieka attīstības ātrumu

Table 3.13. *Calliphora vomitoria*: average minimum duration of developmental stages in hours

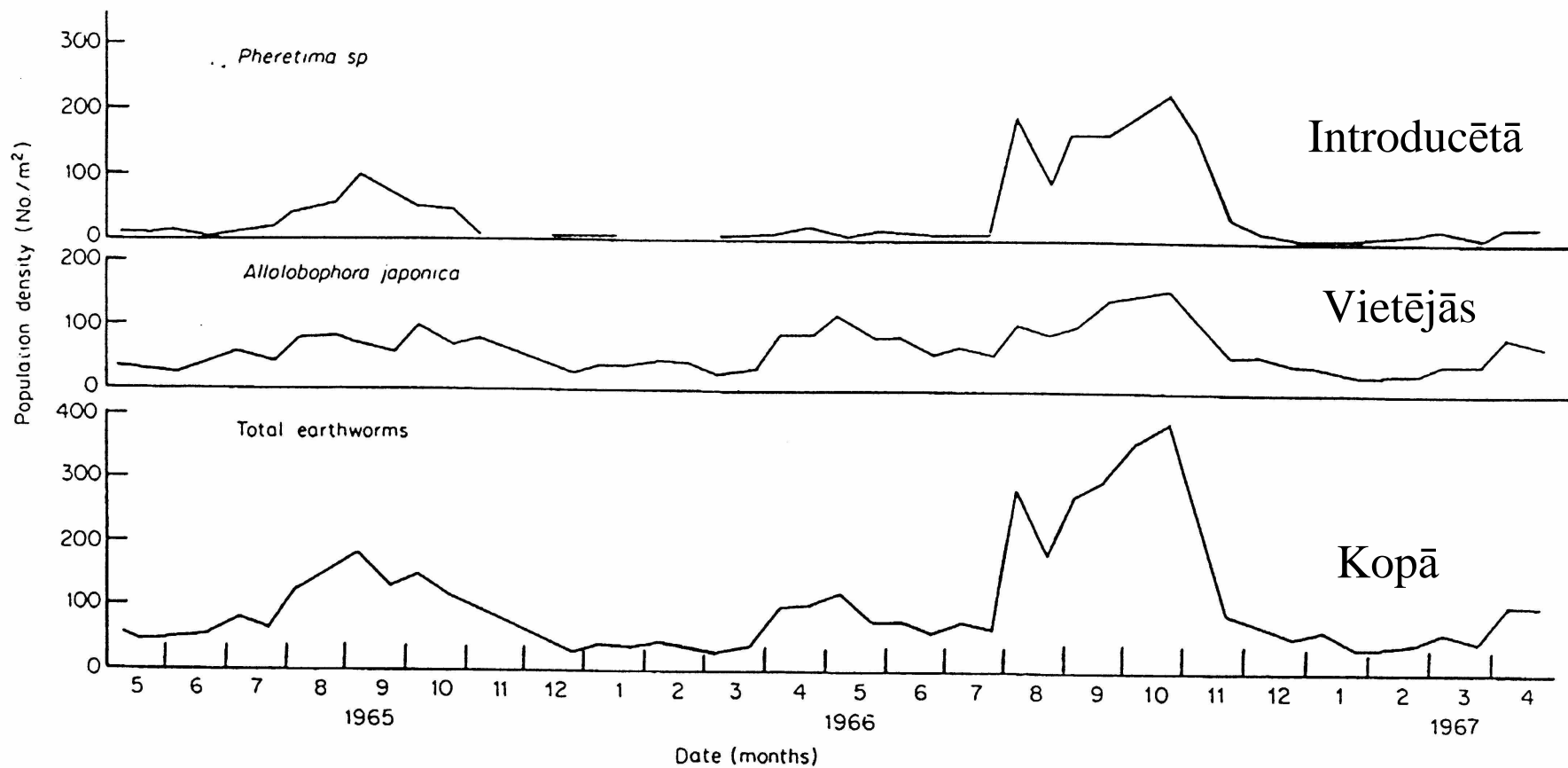
Stage	Rearing temperature						
	12.5°C		23°C		29°C	35°C	
	Hours	% ^b	Hours	%	Hours	Hours	
Egg	64.8	5	21.6	4	16.8	12.0	
First instar	55.2	4	25.2	5	10.8	18.0	} 74.4
Second instar	60.0	5	19.2	4	18.0	12.0	
Third instar	278.4	21	128.4	24	88.8	44.4	
Postfeeding							
third instar	156.0	12	86.4	16	74.4	–	
Pupa ^a	717.6	54	247.2	47	–	–	
Total (h)	1332.0		528.0		208.8	86.4	

Sliekas = K-stratēģi

Slieku populāciju dinamika: ---- blīvums, ____ biomasa.

Sliekas = K-stratēģi

Slieku populāciju dinamika. Limitē klimats+barība.

Bezmugurkaulnieku dzīves cikli

Stabilās ekosistēmās – gada cikli atkārtojas regulāri, nestabilās – neregulāri.

Jo vairāk regulējošo mehānismu katras sugas populācijai, jo mazāk dominantu.

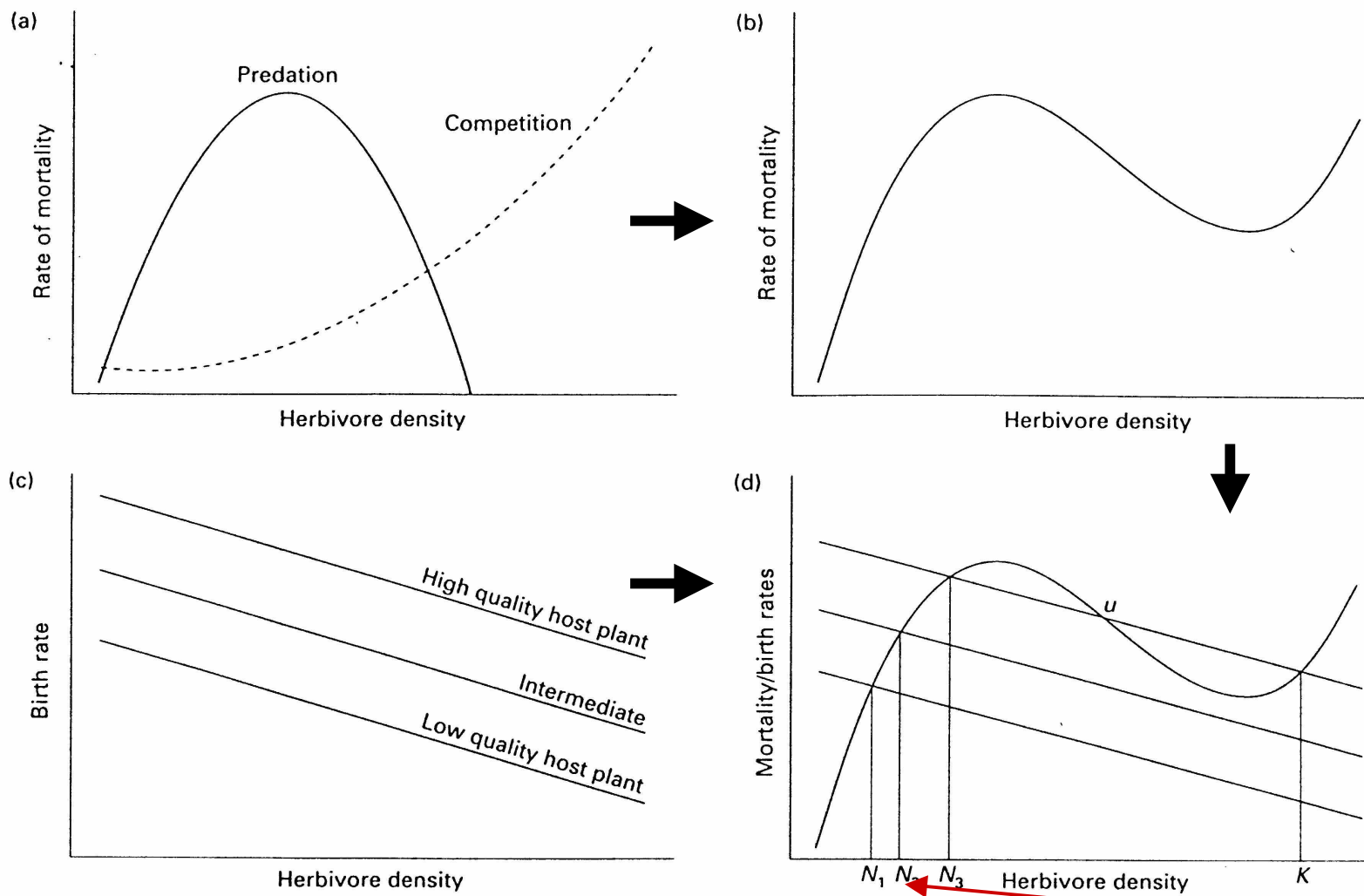

Nav eudominantu sugu >39% no sabiedrības

Ir eudominantas sugas

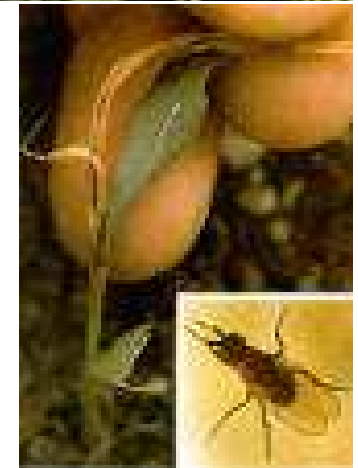
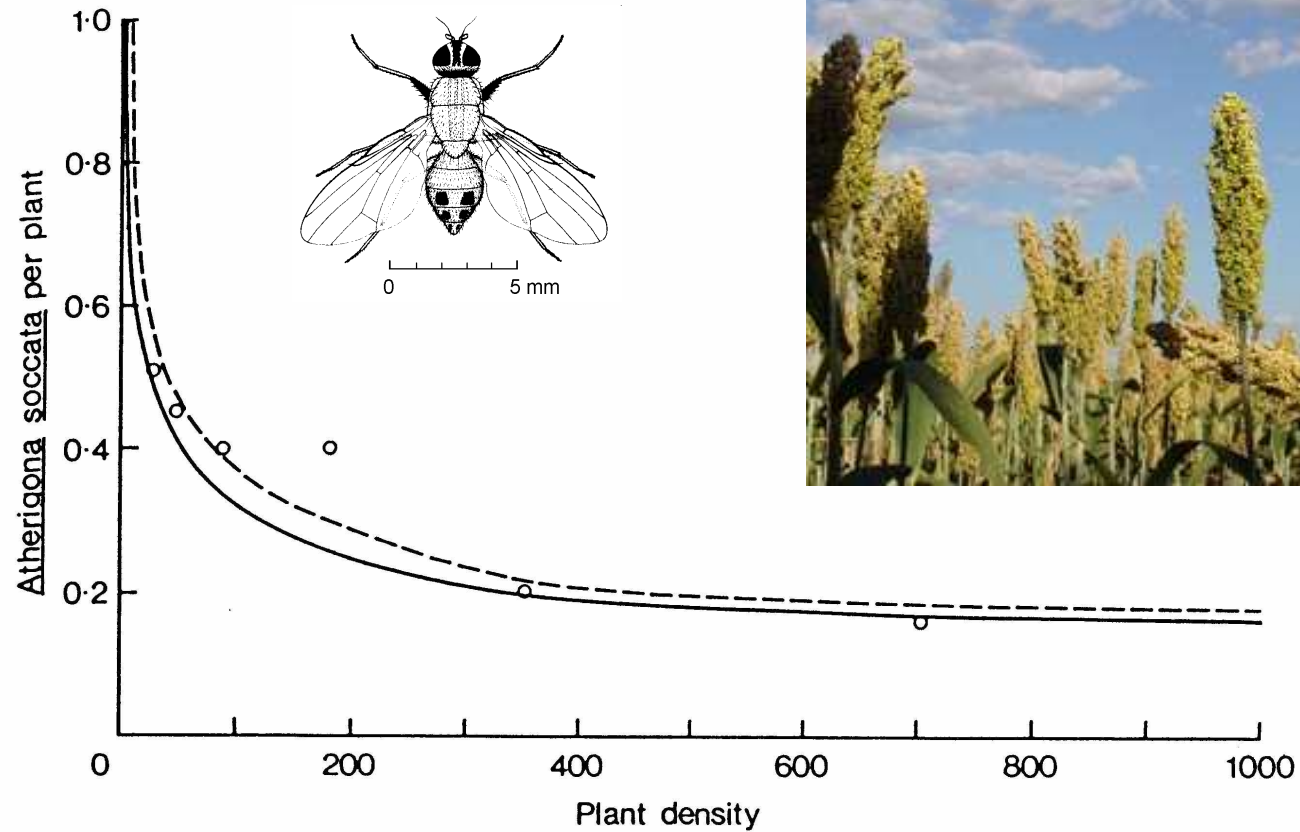
Kukaiņi-augi

IAA mērķis

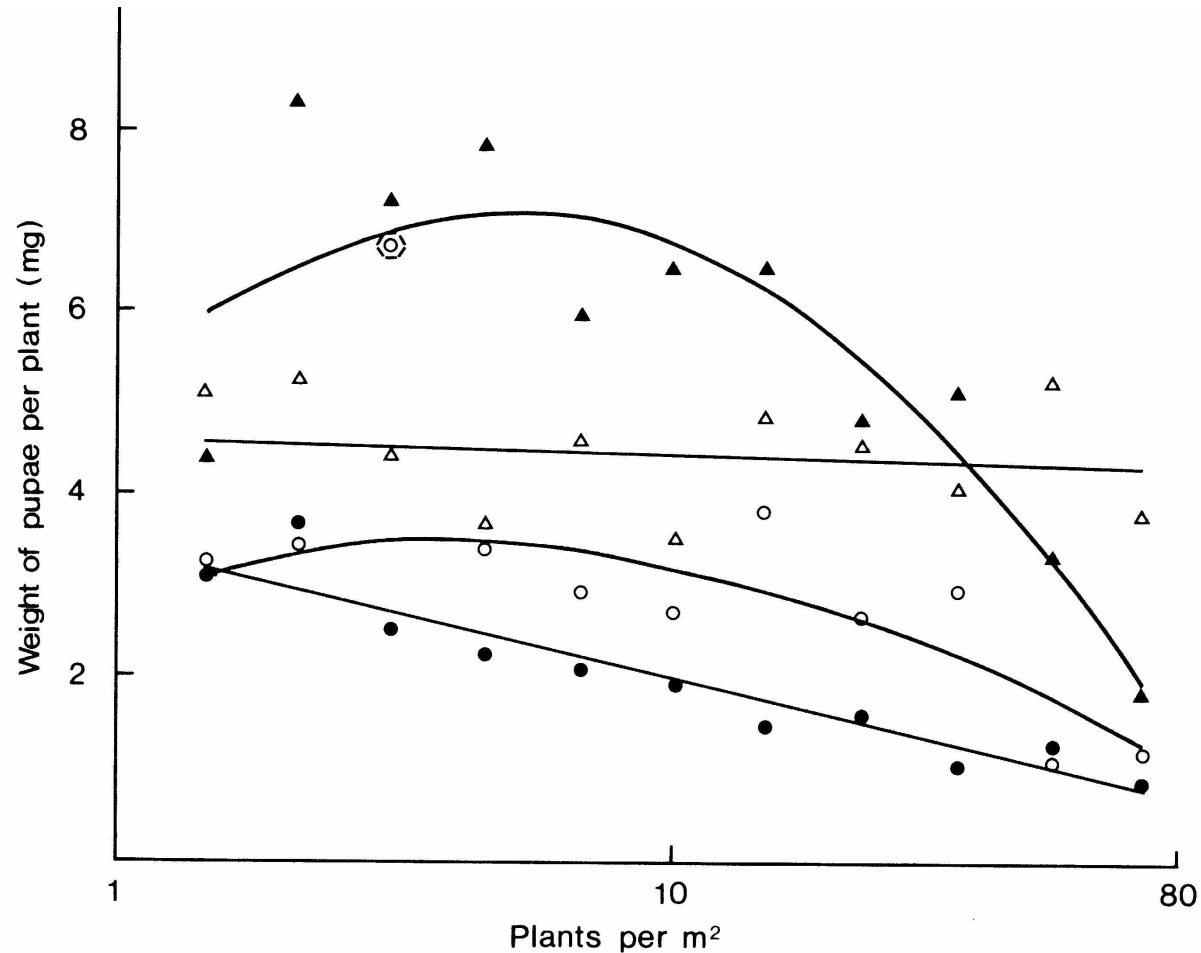
Fitofāgu populāciju regulācija, N – līdzsvara stāvokļi, K – stabilākais populācijas stāvoklis, U – nestabils stāvoklis.

Kukaiņi-augi

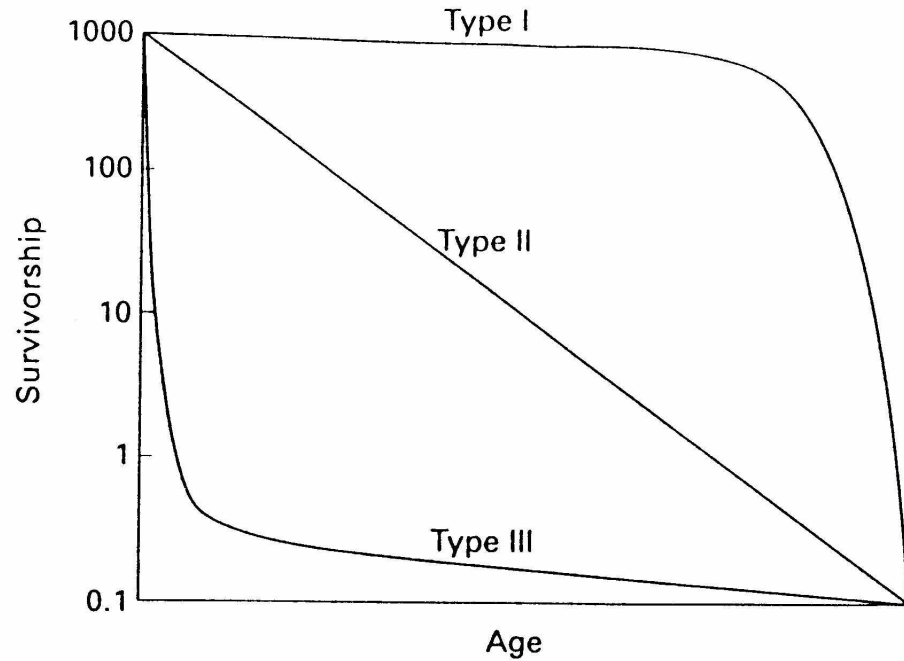
Sorgo dzinumu mušas kāpuru skaita atkarība no barības auga biežības

Kukaiņi-augi

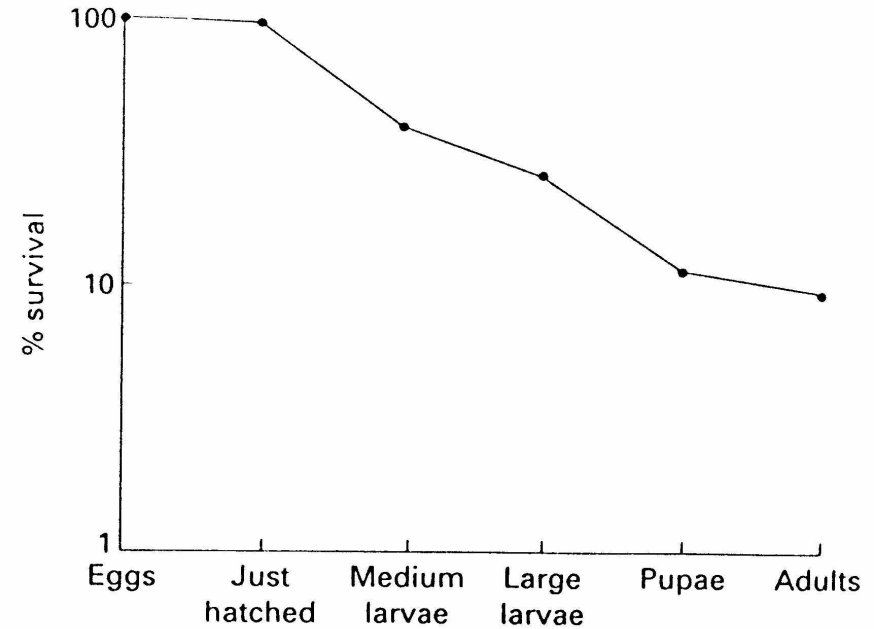

Kāpostu mušas *Delia radicum* kūniņu svars atkarībā no barības auga (rācenis, ziedkāposti, kāposti, Briseles kāposti) un to biežības: saistība ar auga fizioloģiju (augšanas apstākļiem)

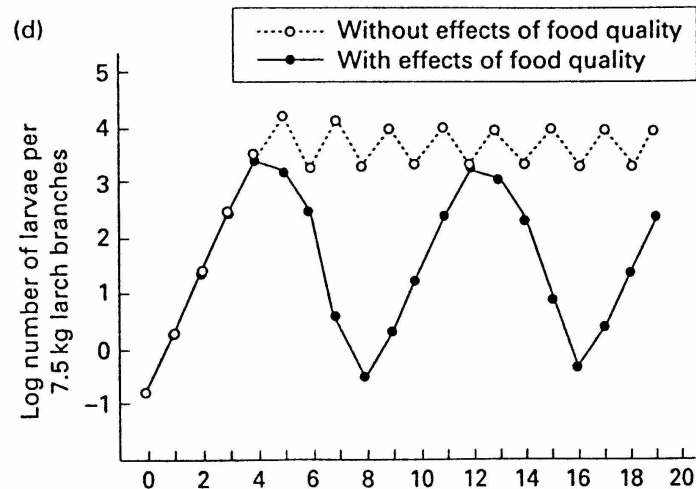
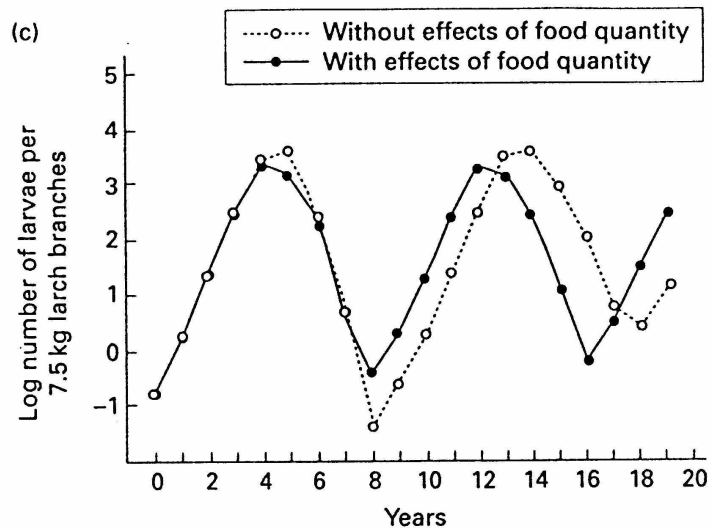
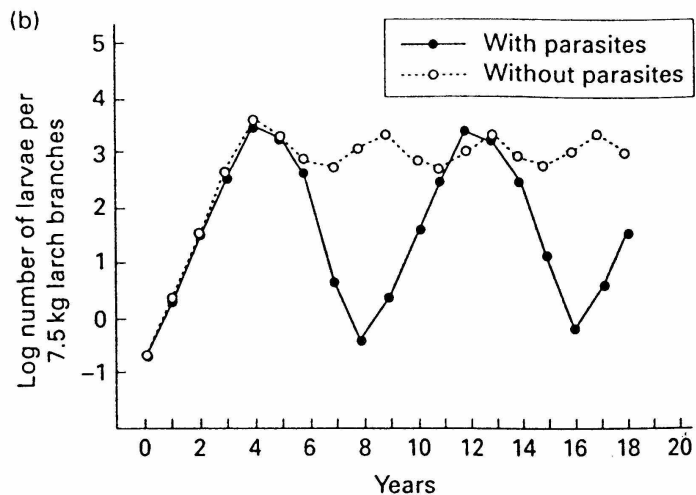
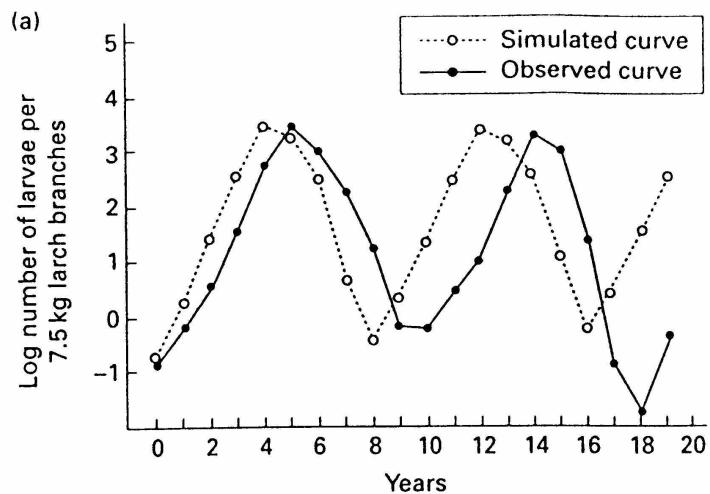
Augu aizsardzība

Teorētiskās fitofāga dažādu
attīstības stadiju
izdzīvotības/mirstības līknes

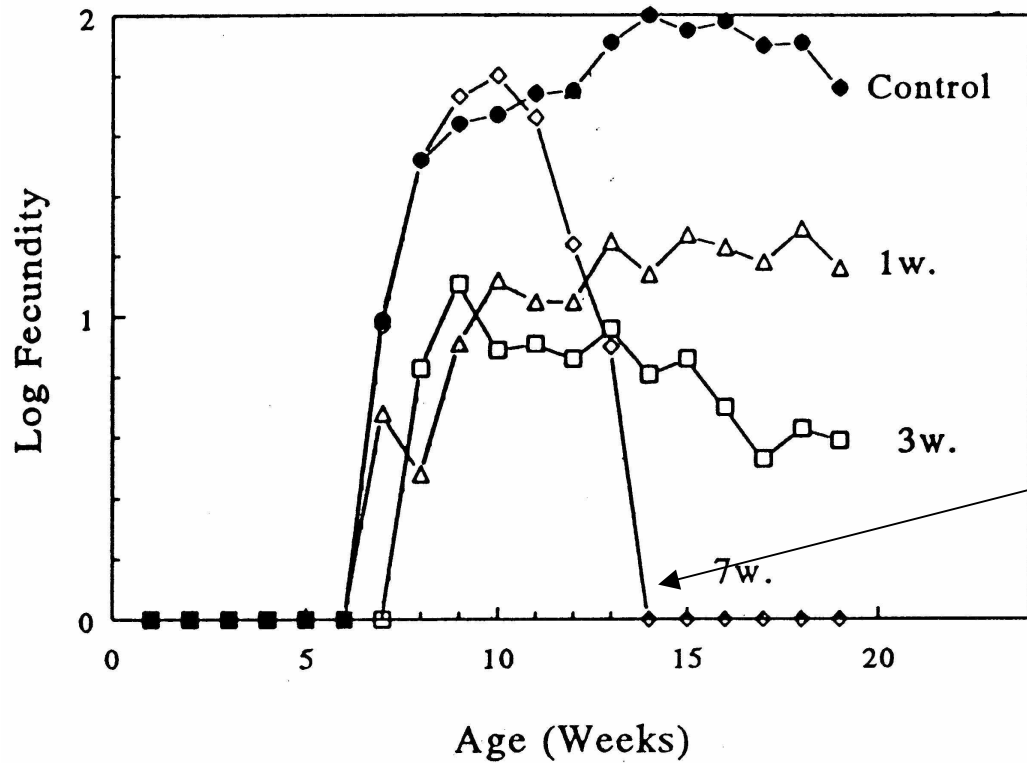
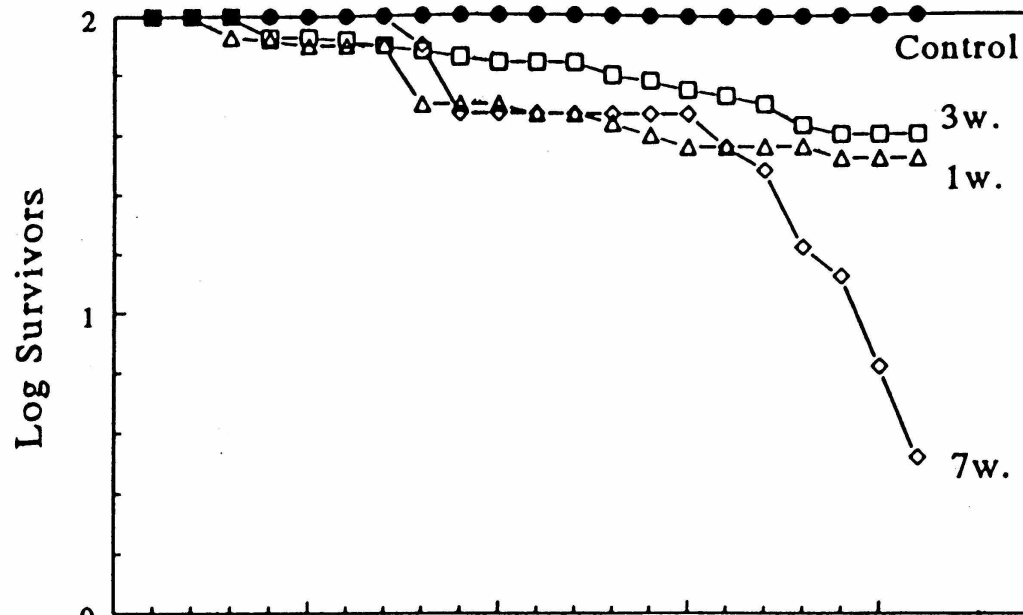
Kukurūzas stublāju smecernieka
izdzīvotības-mirstības līkne

Lapegļu pumpuru kodes
Zeiraphera diniana populācijas
 attīstības modeļi, dažādu faktoru
 ietekmē.

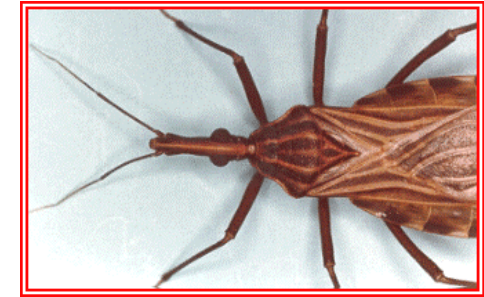
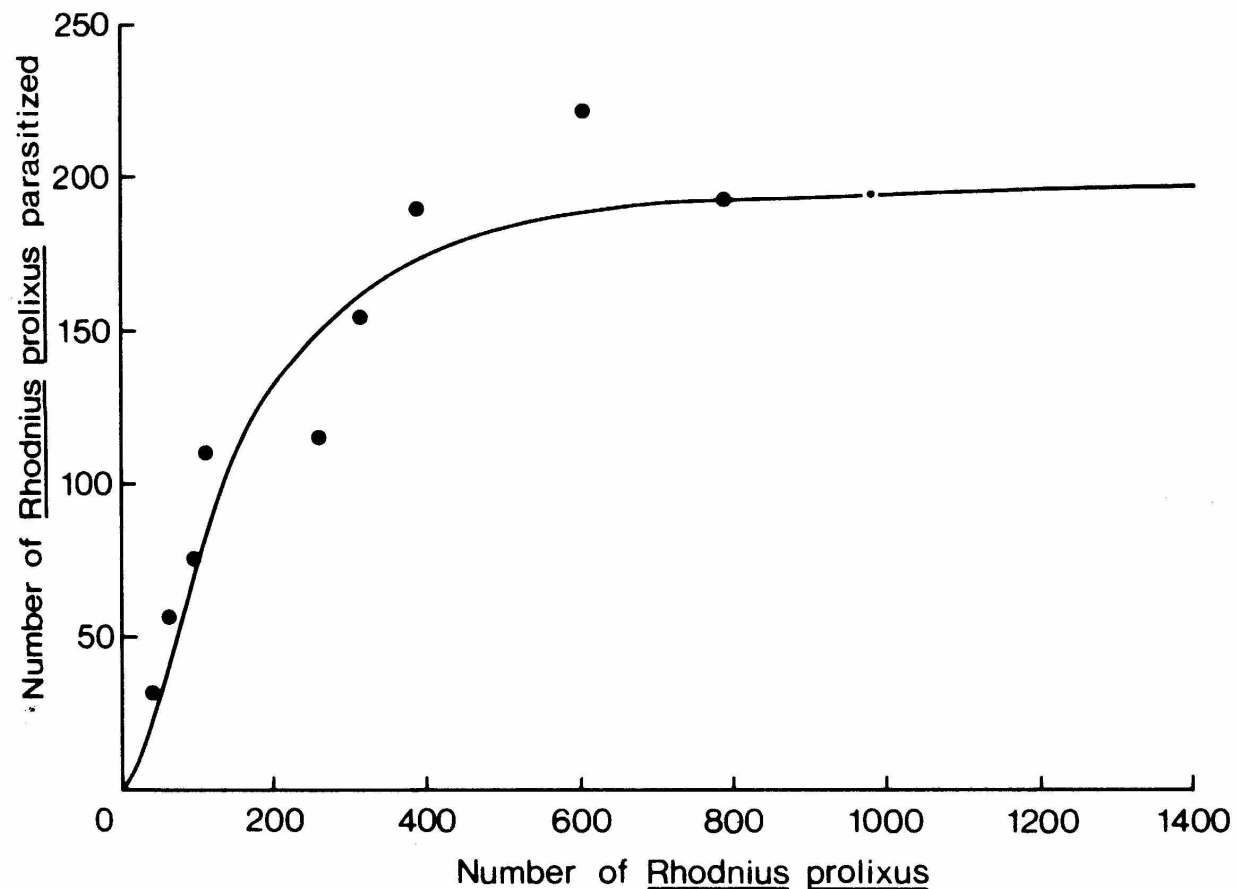
Parazītisms

Gliemeža *Biomphalaria* sp. izdzīvotība un auglība, atkarībā no invadēšanās laika ar parazitisko trematodi *Schistosoma mansoni* (1., 3. vai 7. nedēļa)

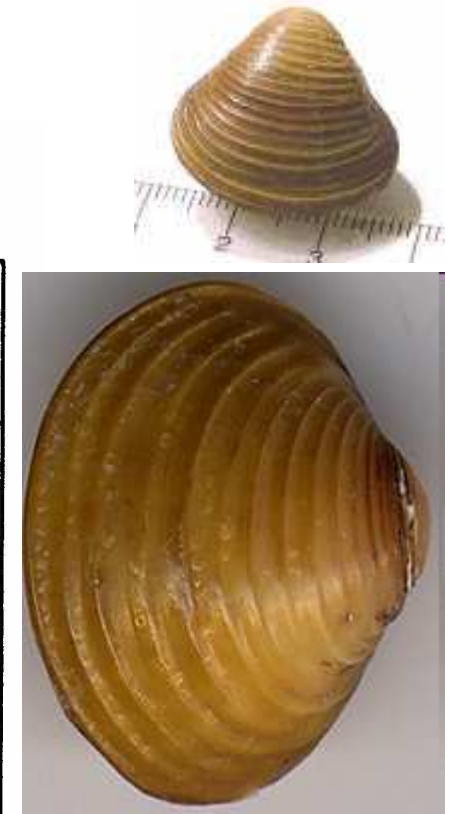
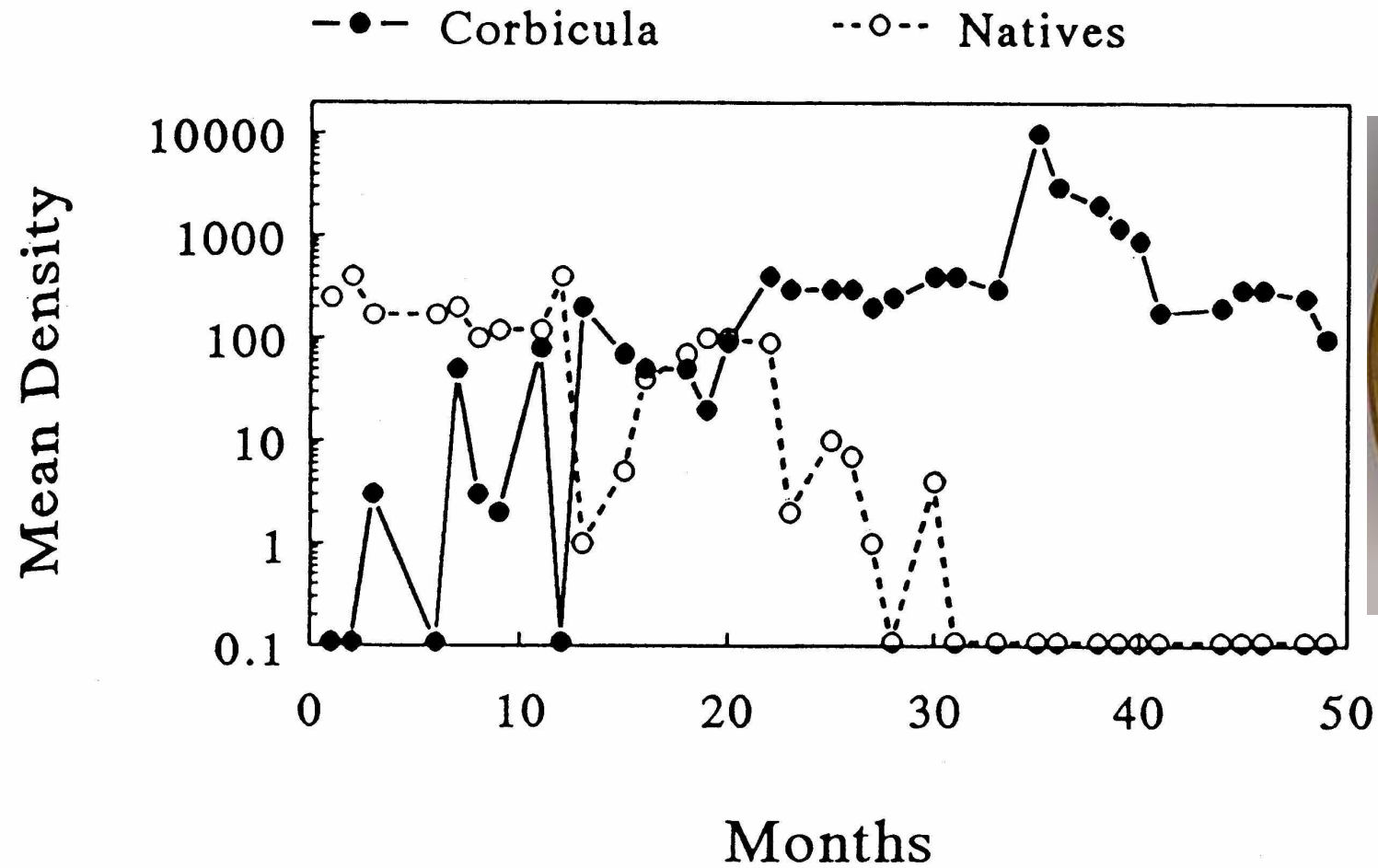
Parazītiskā sterilizācija

Parazītisms

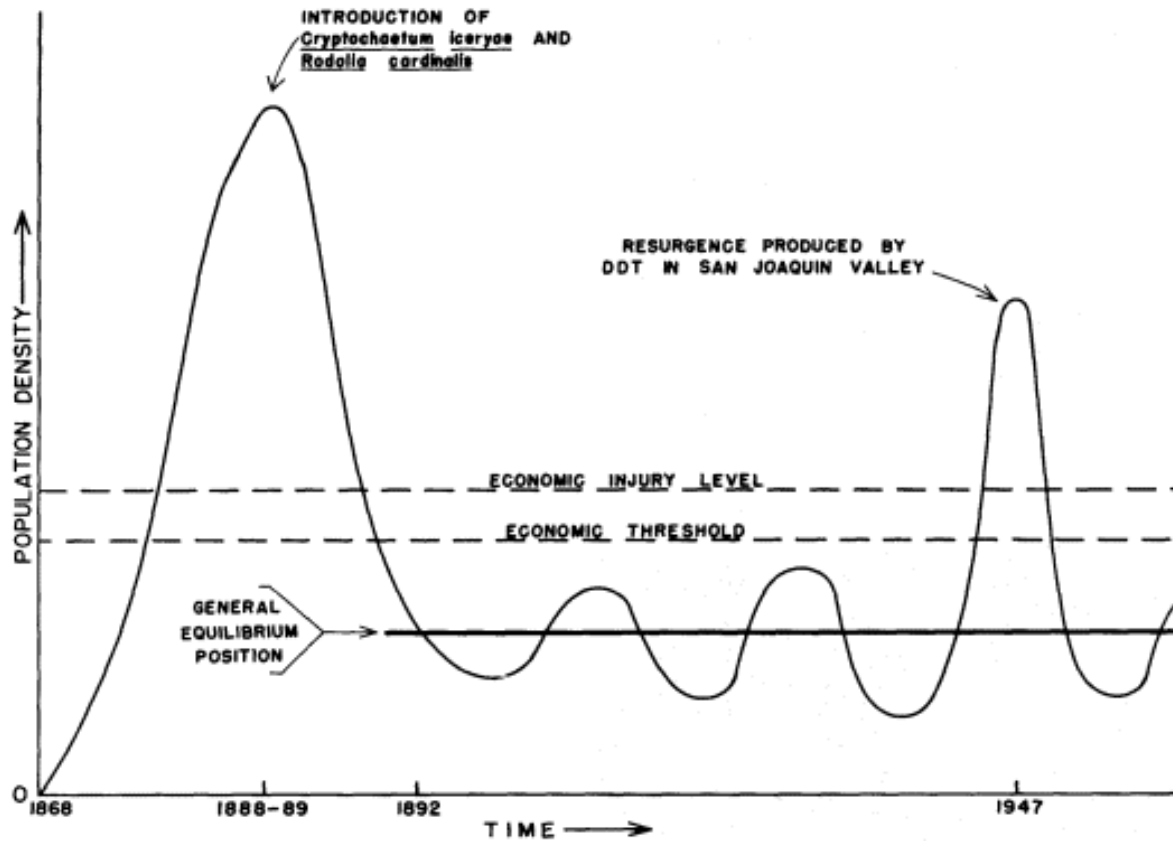
Olu parazīta spožlapsenītes *Ooencirtus trinidadensis* ietekme uz laupītājblakts *Rhodnius prolixus* populāciju

Konkurence

Invazīvās gliemenes *Corbicula fluminalis* ietekme uz vietējām sugām (ASV).

Icēriju *Icerya* spp. populācijas regulācija uz kokvilnas ASV

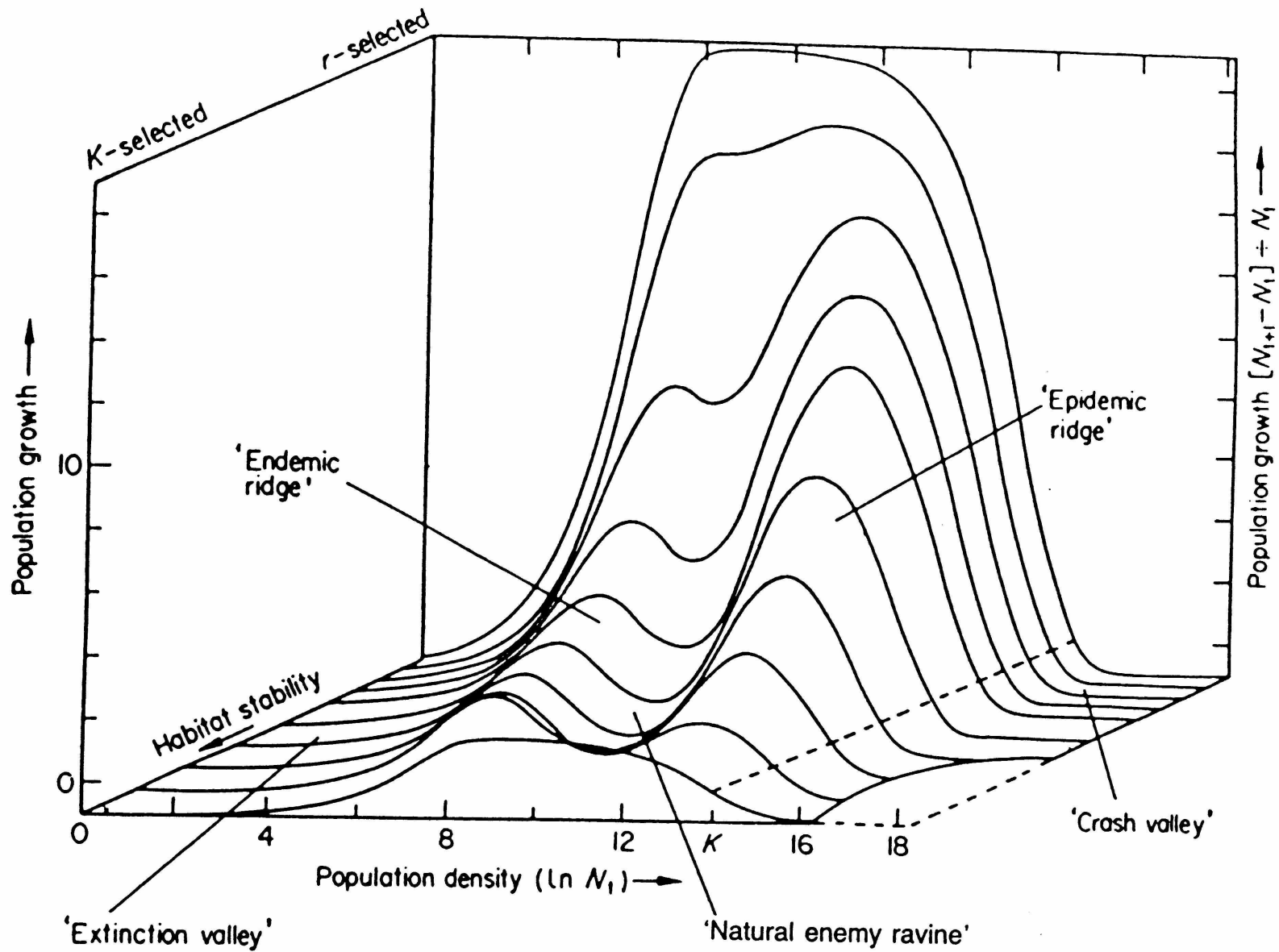

Icerya sp.

Cryptochaetum iceryae

Populāciju augšanas modelis

Southwood, Comins (1976)

Aizsargājamo sugu populācijas

Vai ir populācijas blīvuma standarts, kas jāievēro, nosakot sugas aizsardzību?

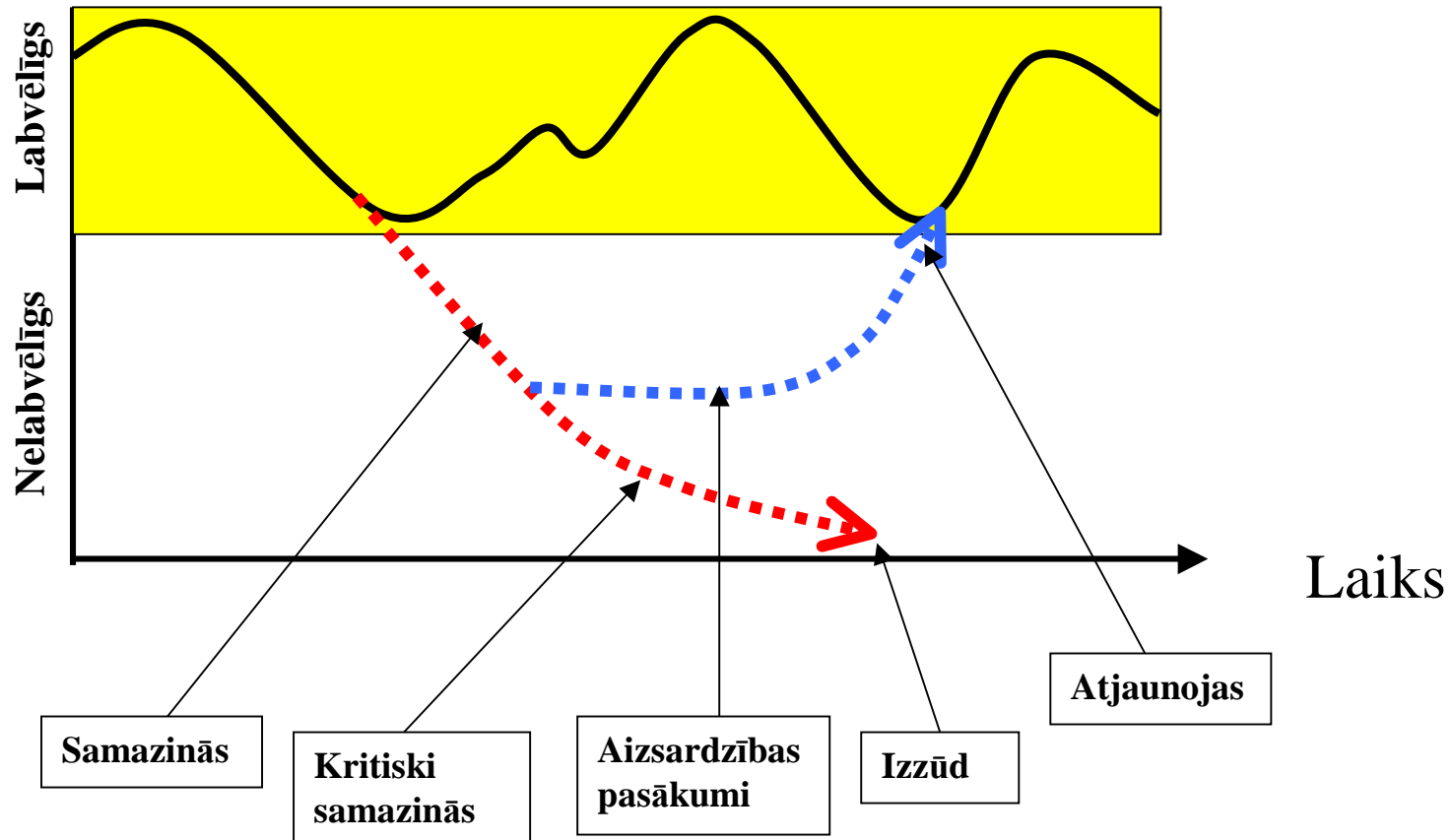
Nav!

Taču ir mērķis:

Sugas aizsardzības “labvēlīgs” statuss!

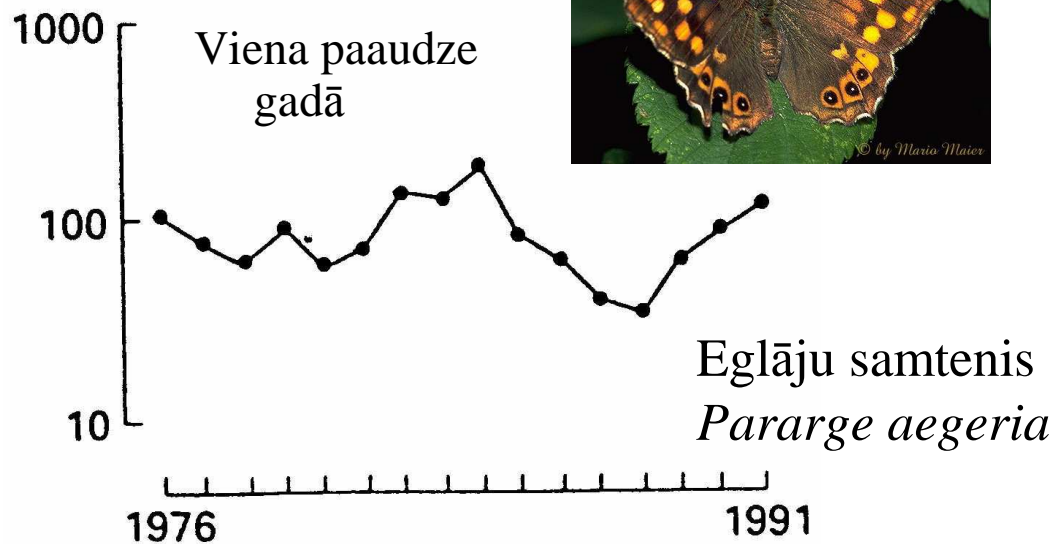
Sugas “labvēlīgs” statuss

Populācijas blīvums

Nelabvēlīgs: samazināšanās par 10% sešos gados (ES)

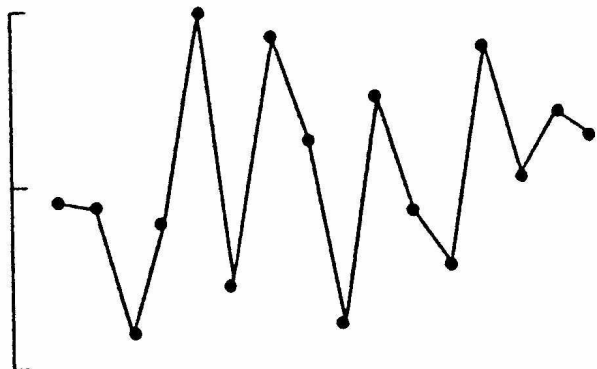
Tauriņu ilggadīgā skaita dinamika

Divas atdalītas paaudzes gadā

Divas paaudzes gadā,
kas pārklājas

Dadžu raibenis
Vanessa cardui

Parastais zeltainītis
Lycaena phleas

Jautājumi?